

**ASPECTE PRIVIND ACTIVITATEA
TINERETULUI NAȚIONAL-ȚĂRĂNESC DIN ARDEAL ȘI BANAT.
ORGANIZAȚIILE DE „CHEMĂRIȘTI” ȘI „VOINICI” (1929)**

Marin POP

Keywords: *Youth Organization of the National Peasants' Party, youth chemărist, Voinicism, Iuliu Maniu, Transylvania, Banat*

Abstract: Youth Organization P.N.Ț. has proved, over the interwar period, to be a dynamic and concerned about the renewal of the party, both in relation to ideology and of its staff. In Transylvania, young National Party began to organize as early as spring 1926, ie prior to the merger with the Peasant Party. They are entitled to have pooling „call” Group has emerged as a moral response „fripturism” which, in his opinion the NRP, Iuliu Maniu, threaten the political life with a moral imbalance.

In the period 1926-1928, the organization's work was impeded by governments and Bratianu Averescu, who succeeded to power.

A special activity is recorded chemăriste motion when the NPP came to power. in November 1928. The idea and led the organization chemăriste, rural policy has tried to enroll young peasants, as „mighty”.

Year 1929 was one with a special activity for youth chemărist. At year end, according to the report of the Secretary General of the Organization, Chariton Moldovan, were enrolled over 120,000 and 4,000 chemariști valor. The organization had propaganda publications, both central as they were „calling” or newly created „Road to Hale” and 10 other weekly newspapers that appeared in different cities in Transylvania, Banat and Bukovina. Magazines appeared Ardealul Young „and” Hale Library. It was edited and an annual calendar of Hale.

Voinicismul was supposed a stream of ideas and public morality. Voinicismul mean, his doctrinaire conception, first, a full in order of Roman nationalism. All members were Romanian. Organizations were direct aims to increase the force heroically peasantry, creating a strong economic cooperation and to form a complete program of agrarianism. In essence, to civilize the lower strata of Romanian society. Youth motto was „No, before” greeting was „Live” (Roman salute). Parade was done in rows of three, with the Roman salute. Organization's patron saint was St. George, and the feast day of St. remembered youth, the 23 April.

*
* * *

Organizația de tineret a P.N.Ț. s-a dovedit, de-a lungul perioadei interbelice, a fi una dinamică și preocupată de primenirea partidului, atât sub raport ideologic, cât și al cadrelor sale.

În Ardeal, tineretul Partidului Național a început să se organizeze încă din primăvara anului 1926, deci înainte de fuziunea cu Partidul Țărănesc. Ei se intitulau a fi gruparea „Chemarea”. Inițiativa se pare că i-a aparținut frunțașului politic Alexandru Vaida Voevod¹. Așa se

¹ Ioan Scurtu, *Istoria Partidului Național Țărănesc*, Ed. Enciclopedică, București, 1994, p. 43-44.

explică faptul că unul dintre principalii semnatari ai apelului „chemăriștilor” a fost chiar fiul său, Mircea Vaida Voevod, iar președintele comitetelor de aranjare a petrecerilor caritabile a tineretului era soția lui Alexandru Vaida Voevod, Elena. Gruparea a apărut ca o reacție morală la „fripturism”, care, în opinia președintelui P.N.R., Iuliu Maniu, amenința viața politică „cu o dezechilibrare morală”².

În perioada 1926-1928, activitatea organizației a fost obstrucționată de guvernele Ave-rescu și Brătianu, care s-au succedat la putere.

O activitate deosebită a mișcării chemăriște se înregistrează odată cu venirea la putere a P.N.Ț., în noiembrie 1928.

La idea și sub conducerea organizației chemăriște, la sate s-a încercat și înrolarea politică a tinerilor țărani, sub denumirea de „voinici”.

Pe data de 20 aprilie 1929, are loc, la Blaj, prima sfințire de steaguri ale „voinicilor chemăriști”. Au fost prezente 120 de comune de pe Valea Târnavelor. Inițiativa i-a aparținut fruntașului politic al P.N.Ț., Zaharia Boilă, care îndeplinea și funcția de prefect al județului Târnavă Mică. Printre participanții din Ardeal se remarcă prezența lui Emil Hațieganu, vicepreședintele Camerei Deputaților, Valer Moldovan, vicepreședintele Senatului, Adam Popa, prefectul județului Cluj, membrii Directoriului Chemării din Cluj etc.

La Blaj, în Piața din fața Catedralei, fruntașii politici țărâniști au fost așteptați de reprezentanții celor 120 de localități, fiecare având în frunte câte un steag.

Din Capitală au sosit ministrul Ardealului, Voicu Nițescu, deputații Viorel V. Tilea, Ionel Lupescu, Jelieru și Sotirescu. Ei au fost întâmpinați la Gară de Gheorghe Borșian, președintele Comisiei interimare din localitate, canonicul Chețianu și I. Frățilă, în numele foștilor voluntari. Voicu Nițescu le aduce salutul primului ministru, Iuliu Maniu, care se scuza că nu poate participa la importantul eveniment, deoarece era „reținut cu treburile Statului”.

Voinicii, îmbrăcați în costume populare pitorești, cu eșarfe tricolore, aveau în frunte fanfare. Ei s-au grupat pe rânduri, în fața Catedralei, fiecare localitate având în frunte un steag inscripționat cu numele respectivei localități. La balconul Catedralei au luat loc ministrul Aurel Vlad, care sosise între timp, Voicu Nițescu, ceilalți fruntași politici și ai tineretului.

Înainte de sfințirea steagurilor, prefectul Zaharia Boilă a rostit un discurs, în care a făcut referire la organizarea tineretului P.N.Ț., subliniind dezinteresul societății și statului român față de problemele tineretului, în special al celui din satele românești: „Să nu ne sfim a constata, că la noi, în afară de unele mișcări izolate și în afară de o frazeologie goală, plasată incidental la serbări, nici societatea și nici statul nu s-a ocupat serios cu organizarea și educarea tinerimii țărânești”. El dă exemplul statelor vecine, „nu mult mai înaintate în cultură ca și noi”, unde existau deja asemenea organizații de tineret. În Cehoslovacia erau sokoliștii, în Ungaria asociațiile de levente, iar în Italia fasciile de tineret. Zaharia Boilă subliniază că P.N.Ț. a luat inițiativa organizării și educării tineretului, iar în județul Târnavă Mică s-a ocupat personal. Scopul propus era educarea „fizică și morală a tinerimei”, pentru a crea un organism puternic, la dispoziția P.N.Ț., pentru „realizarea scopurilor mărețe, cari și le-a impus, întru binele Tronului și al Patriei”. În județul Târnavă Mică, afirma fruntașul politic, erau înscriși deja în organizația de voinici 1692 tineri din 120 de localități.

Steagurile voinicilor chemăriști au fost sfințite de către canonicul de Blaj Victor Macavei, A.C. Domșa, protopopul Blajului și V. Moldovan, parohul Blajului. Pe lângă steagurile românești au fost sfințite și cele săsești din localitățile Mănărade și Cergău.

Importanța evenimentului constă în faptul că era primul județ din țară în care s-a constituit organizația de voinici chemăriști.

După cuvântările canonicului Macavei și a ministrului Aurel Vlad, mulțimea s-a de-

² Iuliu Maniu, *Testament moral-politic*, București, 1991, p. 78.

plasat pe Câmpia Libertății, unde voinicii au depus jurământul de credință. Aici au mai luat cuvântul Augustin Popa, iar după depunerea jurământului, Voicu Nițescu. În numele Directoratului Chemării a luat cuvântul Adam Popa, prefectul județului Cluj, care face un istoric al luptelor naționale înainte de 1918 și în primul deceniu de după Marea Unire, la care au participat și tinerii intelectuali ai mișcării chemăriste³.

Pe data de 27 aprilie 1929 are loc, la Cluj, prima conferință regională a prefectilor, organizată de către noul ministru de Interne, Alexandru Vaida Voevod. Scopul conferinței era dezbaterea anteproiectului de lege pentru organizarea administrației locale, dar, datorită faptului că inițiativa organizării tineretului de la sate în cete de voinici a creat puternice pasiuni politice în rândul celorlalte partide politice, ministrul de Interne a făcut referire și la această problemă. El mulțumește prefectului Zaharia Boilă pentru inițiativa de a organiza tineretul de la sate și îi roagă și pe ceilalți prefecti din Ardeal și Banat să organizeze satele, pentru a demonstra „că suntem un popor de ordine”, care era în stare să-și susțină singur ordinea, fără amestecul jandarmilor. El făcea declarația în contextul în care în străinătate se afirma că în România se putea menține ordinea numai sub stare de asediu. În concepția sa, scopul acțiunii era ca „flăcăii satelor „în mod disciplinat”, să se organizeze, „ca să menție liniște și bună înțelegere la sate, fără constrângerea altor forțe din afară”⁴.

În ședința Parlamentului din data de 9 mai 1929, Al. Lapedatu, la Senat și Mircea Djuvara la Cameră, în calitate de reprezentanți ai P.N.L., au cerut explicații lui Iuliu Maniu în ceea ce privește constituirea gărzilor de voinici și rolul acestora. Intervenția liderilor liberali a avut loc în urma festivităților desfășurate în acel an la Blaj. Deputatul Mircea Djuvara întreba cum era cu puțință „ca un guvern, care a revendicat puterea în temeiul principiilor constituționale și a respectului legalității să patroneze sau tolereze organizațiuni, care tind să substituie în locul ordinii legale forțe, fără de răspundere, menite să înlesnească toate aventurile și să expună țara la toate primejdiile?”

Iuliu Maniu le răspunde că aceste organizații urmăresc „lupta pentru triumful democrației” în cadrul P.N.Ț. Programul lor mai prevedea „lupta pentru propășirea clasei țărănești”. El citește discursul prezentat la Blaj de către ministrul Ardealului, Voicu Nițescu, care a afirmat necesitatea organizării tineretului P.N.Ț., deoarece, partidele extremiste, spune el „educă tineretul făcându-l să alunece pe căi greșite”. Consideră ca „o datorie” implicarea clasei politice, „ca noi să preparăm acest lucru dându-i adevărata educație”. Liderul național-țărănist afirmă că ar fi fericit dacă și partidele adverse și-ar educa tineretul, în funcție de ideologia și puterea lor de propagandă. Dă exemplul țărilor vecine unde tineretul era organizat în cadrul partidelor politice⁵.

Pentru a funcționa în mod legal, tinerii chemăriști au cerut președintelui Iuliu Maniu să autorizeze propaganda organizației „în păturile cele mai largi ale populației”. Iuliu Maniu cere organizației chemăriste de tineret să-i prezinte în detaliu „scopurile pentru care vor să lucreze și mijloacele pe care vor să le pună în aplicare”. Totodată, le declară că nici atunci, ca de altfel și înainte de 1918, activitatea tineretului nu se putea desfășura „decât numai în disciplina, ideologia și în serviciul programului” partidului. În acest sens, i-a rugat să-i arate modalitățile în care își vor realiza programul propus, dându-le acordul ca într-o adunare programată să-și precizeze directivele activității pe care o preconizau a o întreprinde într-un Statut de funcționare, pe care să-l prezinte președintelui P.N.Ț. După adoptarea statutului, Iuliu Maniu a promis că-l va supune Congresului partidului. Din Statut reies principalele activități și mijloace de activitate a organizației de tineret. Scopul general al organizației era educația cetățenească, culturală, morală și sportivă a tineretului. Ca mijloace erau enunțate următoarele: 1) Lupta pentru realizarea integrală

³ *Patria*, nr. 88, 23 aprilie 1929, p. 3-4 și 6.

⁴ *Idem*, nr. 93, 30 aprilie 1929, p. 1.

⁵ A.C.N.S.A.S., *Fond Documentar*, dos. D 10.942.

a idealului național și înfăptuirea democrației în domeniul politic, sub programul și disciplina P.N.Ț.; 2) În domeniul economic: lupta pentru apărarea și propășirea intereselor țărănimii, ținându-se seama de interdependența claselor sociale; 3) Se sublinia că organizarea tineretului nu se amesteca în lupta de ierarhizare în partid⁶.

În urma intervenției președintelui P.N.Ț. în Parlament în care a vorbit despre scopul organizării tineretului, continuă acțiunea sfințirii de steaguri ale voinicilor în tot Ardealul și în Banat.

Pe data de 9 mai 1929, în județul Alba, pe câmpia localității Sântimbru a avut loc sfințirea steagurilor național-țărăniste din localitățile Sântimbru, Galtiu și Oieșdea. Tineretul celor 3 sate, în frunte cu fanfare și urmași de locuitori, s-au deplasat la locul amintit. Steagurile au fost sfințite de protopopul Vasile Urzică, asistat de preoții Iosif Pop din Galtiu și I. Crețu din Galda de Jos. Din fiecare localitate a existat și un „naș” al steagurilor. După sfințire a urmat un banchet și o petrecere câmpenească⁷.

În întreg județul Turda a început procesul de organizare a voinicilor chemăriști de la sate. Tinerii intelectuali din P.N.Ț., împărțiți în mai multe echipe, au cutreierat județul pentru a pune bazele organizațiilor locale de voinici. Pe data de 23 iunie 1929 organizațiile de voinici din comunele Petreștii de Jos, Mircești, Deleni și Șchiopi s-au întrunit la Petrești. Alături de coloanele de voinici din satele amintite au participat peste 2.000 de țărani și fete, toți îmbrăcați în costume populare. Printre alții, au luat cuvântul Valer I.N. Moldovan, secretarul organizațiilor voinicești din județul Turda, care ține o conferință despre situația economică și financiară a țării și Gheorghe Poleacu, comandantul legiunei voinicești din județ, care vorbește despre activitatea prodigioasă a guvernului Maniu. După conferințe au urmat concursuri sportive între localitățile amintite, la care au participat câte 10 voinici din fiecare localitate. La final, s-a încins o horă, la care s-au înălțuit toți cei prezenți⁸.

Pe data de 29 iunie 1929, la Ceanu Mic, județul Turda, a avut loc o grandioasă serbare a cetelor de voinici, la care au participat reprezentanții din 6 localități și anume: Aiton, Reditu, Turteni, Cornești, Martinești și Copăceni. Printre fruntașii politici care au participat la eveniment îi amintim pe Valer Moldovan, vicepreședintele Senatului și fruntașii politici locali Gheorghe Poleacu, Victor Băcilă și V. Moldoveanu. Conferențiarul a vorbit despre rostul organizațiilor de voinici. La fel, și fruntașul politic național-țărănist Valer Moldovan, care subliniază următoarele: „Scopul acestor organizații mai este însă de a lumina satele asupra drepturilor și datoriei cetățenești, de a da tinerelor generații o bună educație cetățenească, de a forma din plugari cetățeni liberi și conștienți de drepturile lor și de datorie ce le au către țară”. De asemenea, că rolul organizării cetelor de voinici este acela de a apăra satele de orice curent subversiv și datinile primite de la înaintași⁹.

Până la mijlocul lunii iulie 1929, în județul Turda erau înscriși peste 9.000 de tineri. Comitetul de conducere al Chemării din acel județ era compus din 3 directori: Emil Chețan, avocat, secretar general al baroului Turda, Grigore Buzduc, inginer șef, director tehnic la Fabrica de sticlărie din Turda și Iuliu Morar, primarul orașului Turda; secretar general a fost ales I.V. Moldovan, iar casier Enea Hulea, prim juristconsult la Fabrica de sticlă amintită¹⁰.

Între timp, continuă confruntările politice din Parlament pe tema rolului și legalității organizațiilor de voinici. Fruntașul politic liberal I.G. Duca, se arată nemulțumit de răspunsul pe care Iuliu Maniu l-a dat la interpelarea deputatului Mircea Djuvara. El citește din Statutul organizațiilor de voinici un pasaj din care reieșea, în opinia lui, că P.N.Ț. nu se organizează pe

⁶ Iuliu Maniu, *op. cit.*, p. 78-79; *Patria*, nr. 98, 7 mai 1929, p. 1; *Gazeta de Duminecă*, nr. 20, 12 mai 1929, p. 1.

⁷ *Patria*, nr. 103, 15 mai 1929, p. 4.

⁸ *Idem*, nr. 139, 29 iunie 1929, p. 3.

⁹ *Idem*, nr. 142, 2 iulie 1929, p. 3.

¹⁰ *Idem*, nr. 163, 27 iulie 1929, p. 6.

bază culturală și politică, ci cu o adevărată tendință militară. Dă citire, apoi, unui alt articol al Statutului, în care se stipula dezvoltarea corporală a voinicilor prin diverse activități sportive și un alt articol în care se sublinia că scopul principal era pregătirea în vederea desăvârșirii scopurilor naționale. I.G. Duca sublinia că nu înțelege cum se potrivea educația fizică cu datoriile patriotice. El susține că P.N.Ț. nu organiza tineretul, ci își pregătea o ceată de agenți electorali. Intervine și fruntașul politic al Partidului Poporului, Octavian Goga, care afirmă, printre altele, că a susținut în fața Regenței că organizațiile de voinici trebuiau dizolvate, iar steagul lor ars, deoarece țara nu poate avea decât un singur drapel. Liderul național-țărănist Iuliu Maniu ia cuvântul și le răspunde că nu mai avea multe de adăugat la cele expuse la interpelarea anterioară decât că cetele de voinici nu aveau nimic cu guvernul și cu centrele oficiale și că organizațiile P.N.Ț. nu erau asemănătoare cu cele militarești¹¹. De asemenea, el declară că P.N.Ț., „ca acțiune de partid” urma să se bazeze „a face propagandă prin mijloacele culturii, ale minții, ale spiritului pentru ideile care sunt la baza programului sau ideile care l-au ajutat să aibă la spatele său aproape totalitatea opiniei publice” din țară¹².

La fel ca Iuliu Maniu și ministrul de Interne, Alexandru Vaida Voevod, a vorbit la Senat despre rolul Chemării Tinerimii Române din Ardeal și rolul salvator pe care l-au avut în anul 1926¹³.

La sfârșitul lunii august 1929, pe data de 28, are loc, la Cluj, primul Congres general al Chemării Tinerimii din cadrul P.N.Ț. din Ardeal, Banat și Bucovina. La lucrările Congresului au participat delegați din toate județele¹⁴, reprezentanți ai conducerii centrale a tineretului chemărist, precum și o mulțime de tineri din tot Ardealul și Banatul.

În momentul organizării Congresului, P.N.Ț. din Ardeal, Banat și Bucovina avea înscrși 1.500 de tineri intelectuali și 72.000 de voinici.

În discursul rostit cu această ocazie, Emil Hațieganu, președintele organizației P.N.Ț. din județul Cluj și vicepreședinte al Camerei Deputaților, care a patronat lucrările Congresului, „prin cuvinte profetice”, „a fixat catechismul moral și politic al generației tinere”. El subliniază că prin acțiunea lor de până atunci și prin ceea ce își programaseră pe viitor, tânăra generație a săvârșit un act politic, care urma să intre în istoria politică de după 1918.

A urmat la cuvânt Viorel V. Tilea, unul dintre fruntașii chemăriști, care face un scurt istoric al mișcării de tineret al P.N.Ț. din perioada 1926-1929. Amintește despre ciclul de conferințe istorice, întinerirea redacției ziarului „Patria” și, în special, despre rolul jucat în cadrul procesului de fuziune dintre P.N. și P.Ț.. Mișcarea începută la Cluj în aprilie 1926 s-a răspândit în toate centrele din Ardeal, trecând în Banat și Bucovina. În încheiere, el afirmă că tineretul era „rezerva sănătoasă și plină de dor de muncă” a lui Iuliu Maniu, că așteptau „ceasul greu” al intrării în focul luptelor politice și că președintele P.N.Ț. putea conta pe ei oricând.

Delegații județelor au prezentat apoi rapoartele de activitate, din care reiese succesul mișcării în rândul tinerilor și nu numai. Reprezentantul județului Sălaj subliniază că existau cereri de a se înscrie în organizațiile de voinici, intitulate roate, și din partea cetățenilor peste 30 de ani.

¹¹ *Idem*, nr. 147, 7 iulie 1929, p. 5.

¹² A.C.N.S.A.S., *Fond Documentar*, dos. D 10.942; *Patria*, nr. 148, 9 iulie 1929, p. 1.

¹³ *Patria*, nr. 164, 28 iulie 1929, p. 3.

¹⁴ Reprezentanții județelor la Congresul de la Cluj au fost următorii fruntași politici ai tineretului chemarist: 1) Avram Ursuțiu (Arad); 2) Andreea (Alba); 3) Enea Popovici (Bihor); 4) Gheorghe Stoicu și căpitan în retragere A. Bărcă (Caraș); 5) Victor Cornea (Făgăraș); 6) I. Ceaușeanu (Mureș); 7) Tudor Dan și Nicolae Petri (Năsăud); 8) Iuliu Coroianu, deputat, Sever Filep și Ioan V. Pop (Sălaj); 9) Lucian Bretan și ing. Gheorghe Filip (Satu-Mare); 10) Pompiliu Simonetti, deputat, Ioan Popa (Sibiu); 11) Mureșan Popa, Valeriu Cornea (Someș); 12) Zaharia Boilă (Târnava Mică); 13) Ioan Subțire, Vasile Nedelcu (Timiș-Torontal); 14) Sabin Cioară, Oprea Ioan, Aurel Mureșan, Simion Cristea și A. Chicuiașiu (Turda); 15) dr. Alviurescu (Bucovina); 16) Viorel V. Tilea, Adam Popa, Ioan Martalogu, Aurel Buteanu, Vasile Chețan, Petre Țuțea, Corneliu Albu, Ioan Căndea, etc (reprezentanți ai conducerii centrale, ai județului și orașului Cluj).

Astfel, spune el, în județul Sălaj au luat ființă gărzi agrare, compuse din săteni trecuți de 30 de ani.

Congresul a dezbătut proiectul noilor Statute depuse de conducerea organizației din Cluj. El a fost votat pe articole, după mici modificări de formă. Statutele votate au fost înaintate președintelui P.N.Ț. Iuliu Maniu pentru a le supune aprobării Comitetului de direcție al partidului. În continuare, au fost dezbătute diverse probleme interne ale organizațiilor de tineret. În final, Congresul general al delegaților județeni ai Chemării Tineretului P.N.Ț., care erau totodată organizatorii și conducătorii voinicilor din Ardeal, Banat și Bucovina, au adoptat o moțiune, pe care au înaintat-o președintelui P.N.Ț. Iuliu Maniu¹⁵.

În moțiune se afirmă că membrii „Chemării” au pornit la luptă în anul 1926 „pentru apărarea principiilor democratice, a libertăților politice și pentru eliminarea necinstei din viața publică a neamului românesc”. Ei spun că aceste principii erau apărate cu tărie de primul ministru Iuliu Maniu, care alături de ministrul de Interne Al. Vaida-Voevod a felicitat activitatea depusă de membrii „Chemării”. În continuarea moțiunii, se subliniază că membrii organizației vor continua lupta începută și că era necesară gruparea „tuturor energiilor tinerești de pe întregul cuprins al țării într-o puternică organizație pe principiile constituționalismului și ale democrației, care să militeze cu toate puterile pentru adâncă lor pătrundere în toate păturile sociale”. Pentru că se dorea extinderea organizațiilor la nivelul întregii țări, se făcea un apel către toți tinerii care erau hotărâți să lupte pentru principiile enunțate, să se înscrie „sub faldurile drapelului” „Chemării”, în cadrul P.N.Ț. Se face un apel și către presă, care în opinia lor trebuia să aibă un rol hotărâtor în transformările democratice din țară. Se afirmă cu tărie că libertatea presei este „una din cele mai importante libertăți politice” și îl obliga pe gazetar „să o exercite numai în scopul îndrumării opiniei publice, în cadrul intereselor reale ale colectivității”. Membrii tineretului național-țărănesc de la „Chemarea” își exprimau încrederea că guvernul condus de către Iuliu Maniu „va forma în istoria politică a țării etapa de definitivă întemeiere a unei noi Români fericită liberă și dreaptă pentru toți cetățenii săi, împlinind prin aceasta misiunea sa istorică”. De aceea, ei spun că vor spijini inițiativele legislative ale liderilor P.N.Ț., opera de reorganizare economică a țării și de asanare morală a societății. Prin acțiunea lor politică, tinerii chemariști considerau că își servesc țara și se mândreau să fie „cea mai credincioasă oștire” a guvernului condus de Iuliu Maniu¹⁶.

După Congres, acțiunea de organizare a tineretului chemarist și a voinicilor din Ardeal și Banat continuă cu o intensitate și mai mare.

Pe data de 8 septembrie 1929, de sărbătoarea Nașterii Maicii Domnului, la fel ca și în alte județe, parlamentarii P.N.Ț. din județul Bihor se deplasează în județ pentru a prezenta electoratului un bilanț al activității lor în forul legislativ. În paralel, a început și acțiunea de organizare a voinicilor bihoreni. În ziua amintită, fruntașul politic Teodor Roxin, însoțit de profesorul Andrei Crăciun, secretarul general al organizației județene și jurnalistul Augustin Barna, s-au deplasat în localitatea Bratca, unde au fost întâmpinați de peste 2.000 persoane în fața unei porți triumfale, care a fost ridicată în mijlocul satului. După discursul lui Teodor Roxin, care a vorbit despre ilegalitățile guvernelor liberale, a luat cuvântul jurnalistul A. Barna, care explică celor prezenți rolul și rostul organizării voinicilor. La rândul lui, Andrei Crăciun îi sfătuiește să-și pună în fruntea cetelor de voinici pe cei mai destoinici tineri. La Bratca, apoi la Borod și Vad au fost adunate peste 20 de comune care au aclamat cu însuflețire guvernul Maniu¹⁷.

Acțiunea politică a fruntașilor politici bihoreni continuă în zilele de Duminică și de sărbătoare. Pe data de 20 septembrie 1929 ei se deplasează pe Valea Crișului Repede, la Aleșd, Măgești, etc.¹⁸

¹⁵ *Patria*, nr. 190, 31 august 1929, p. 1-2; nr. 191, 1 septembrie 1929, p. 1-2.

¹⁶ *Gazeta de Duminecă*, nr. 36, 8 septembrie 1929, p. 2-3.

¹⁷ *Patria*, nr. 199, 11 septembrie 1929, p. 3.

¹⁸ *Idem*, nr. 208, 23 septembrie 1929, p. 2.

În acest context, pe data de 23 septembrie 1929, în saloanele Clubului P.N.Ț. din Oradea a avut loc adunarea de constituire a Chemării Tinerimii Române din județul Bihor. Prefectul județului, Iosif Maiorescu, a rostit un discurs în care a arătat frumoasa activitate a tinerimii ardelen. Enea Popovici a vorbit despre necesitatea organizării tineretului în cadrul „Chemării” și a dat citire proiectului de statut al chemăriștilor. A mai luat cuvântul A. Barna, care a vorbit în aceeași ordine de idei. S-a procedat, apoi, la constituirea organizației județene a tineretului P.N.Ț. Președinte a fost ales Enea Popovici, iar membrii ai Directoriului, Andrei Crăciun și Augustin Barna. Cele 417 localități ale județului Bihor au fost împărțite, provizoriu, în 11 centurii de voinici, alegându-se și comandanții lor. În încheiere s-a hotărât ca fiecare comandant să porceadă la organizarea roților de voinici, iar la serbările de sfințire a steagurilor de voinici de la Carei (pe atunci în județul Sălaj), Bihorul să fie reprezentat printr-o companie de onoare¹⁹.

În județul Sălaj, pe data de 29 septembrie 1929, are loc o importantă acțiune a tineretului P.N.Ț., prin sfințirea de steaguri a voinicilor din plasele Carei, Valea lui Mihai, Tășnad și Supur.

A fost o zi de însufețite manifestări nu numai a românilor sălăjeni, ci a tuturor județelor de la granița de Vest a României (Sălaj, Bihor și Satu-Mare), care și-au trimis reprezentanții la adunare, însoțiti de sute de delegați ai satelor și de țărani din județele amintite. Conform presei vremii s-a înregistrat un număr record de 20.000 de participanți.

Încă din noaptea de 28 septembrie trenurile soseau pline de la Zalău și Șimleu, iar drumurile erau înșesate de căruțe. În dimineața zilei de 29 septembrie spre Carei goneau automobilele ce transportau intelectualii din orașele sălăjene și din alte județe, „printre șiruri de cară, ticsite de oameni, printre grupuri de participanți, conduși în frunte de fanfare și steaguri”.

La Carei, oraș de graniță, deputații sălăjeni Gheorghe Văleanu, Iuliu Coroianu și primarul orașului, Valer Câmpeanu, ajutați de încă 30 de membrii ai partidului erau postați în anumite puncte ale orașului, de unde dirijau circulația spre centrul orașului, unde a avut loc adunarea.

Încă de la orele 8 dimineața, piața din fața castelului Károlyl via de mulțimea adunată. Voinici călare, în grupuri de câte 20-30, soseau dinspre Tășnad-Căuaș, alții dinspre Andrid, Dindești, Irina, Portița, Vezendiu, Tiream, Resighea, Sanislău și Ciumești. Pe drumuri, „printre nechezatul cailor, răsunau scârțăitul trăsurilor, a căror sgomot se împletea cu horele și cântecele specifice satelor”.

În centrul pieții din Carei au fost amplasate 3 tribune. Cea din mijloc era destinată delegației ministeriale și frunțașilor P.N.Ț., iar celelalte două pentru oficierea serviciului religios. Miile de oameni sosiți erau îmbrăcați în portul caracteristic zonei de proveniență și aveau în frunte sute de steaguri ale voinicilor și fanfare care intonau cântece naționale.

La orele 10,35, 1.000 de călăreți conduși de frunțașul politic Sever Oros, urmați de mii de oameni, s-au deplasat la gară pentru a întâmpina trenul ministerial. Trenul a fost așteptat de autoritățile județene, în frunte cu prefectul Al. Aciu și I. Gherman, pretorul plasei Carei. De asemenea, aștepta un public numeros, alcătuit din doamne și domnișoare îmbrăcate în costume populare.

La adunare nu a putut să participe primul ministru, Iuliu Maniu, care-și exprima, printr-o telegramă regretul, fiind bolnav la pat.

Voicu Nițescu, ministrul Ardealului, coboară primul din tren și este întâmpinat de primarul orașului Carei, Valer Câmpeanu. În piața din fața gării au fost întâmpinați de cei 1.000

¹⁹ *Idem*, nr. 211, 26 septembrie 1929, p. 3; În funcția de comandanți ai celor 11 centurii bihorene au fost aleși următorii frunțași politici: Traian Surducan, dr. Carol Deleanu, Andrei Crăciun, dr. Radu Popovici, Augustin Barna, Amos Borlan, Iosif Tioreanu, dr. Nicolae Pop, dr. Enea Popovici, Aurel Fofu și dr. Alexandru Reti.

de voinici călare, cu steaguri în frunte. La apariția miniștrilor, toți cei prezenți au izbucnit în uralele „Trăiască domnul Maniu și Partidul Național-Țărănesc”. Ministrul Nițescu a fost profund impresionat de această primire pe care i-au organizat-o sălăjenii și răspunde printr-un înflăcărat discurs, în care subliniază rolul organizațiilor de voinici și schițează programul guvernului. Totodată, își exprimă încrederea în conducătorii Sălajului și populația județului, care a fost și va fi, spune el „la înălțimea înțelegerii oamenilor și evenimentelor”. Se formează, apoi, cortegiul, care se deplasează spre piața din centrul orașului. Înainte mergeau două fanfare și 150 de călăreți, după care, în două trăsuri împodobite cu flori delegația ministerială, condusă de Voicu Nițescu și Sever Dan, urmați de prefectul Aciu și primarul Câmpeanu. Ei erau înconjurați pe de lături de voinici călări, urmați de un lung șir de automobile și trăsuri, trecând prin mijlocul populației orașului, care era înșirată de-a lungul trotuarelor.

Piața mare din fața castelului s-a dovedit a fi neîncăpătoare pentru mulțimea adunată. Miniștrii au fost primiți cu cântece de fanfară, iar voinicii balansau în aer cele 120 de steaguri ce urmau a fi sfințite. La tribuna oficială au luat loc delegația ministerială, prefectul județului Sălaj, Alexandru Aciu, deputații Sălajului Gheorghe Văleanu, Iuliu Coroianu, Gavril Oșianu, Aurel Ghilea, senatorii Gheorghe Pop, Traian Trufașiu și Dănilă Pop din Cluj, precum și alte personalități marcante din Sălaj și județele învecinate. Deputatul Iuliu Coroianu a citit raportul asupra serbării, după care drapelul a fost depus înaintea tribunei, deoarece a început serviciul religios și au fost sfințite steagurile de către canonicul Mureșan și vicarul Ghera, asistați de un sobor de 25 de preoți. Au urmat discursurile personalităților prezente, dintre care remarcăm pe cele ale ministrului Nițescu, protopopului Mureșan, prefectului Aciu, deputaților Coroianu, Văleanu, profesorului Cădere, a reprezentantului șvabilor, prof. Grunstler și a fruntașului P.N.Ț. Sălaj Vasile Cherecheș. A fost luat legământul voinicilor și a Gărzilor Agrare²⁰, după care, în încheiere, au defilat unitățile Legiunii prin fața miniștrilor și a participanților²¹. Peste 200 de persoane au participat la banchetul care s-a dat la Cafeneaua Regele Ferdinand. Printre oratorii de aici s-au remarcat ministrul Sever Dan, protopopul Mureșan, prefectul Al. Aciu, fruntașul P.N.Ț. din Bihor, Aurel Lazăr, senatorul Gheorghe Pop din Zalău și alții.

La orele 5 după amiaza delegația ministerială a plecat cu trenul spre București. Seara, la orele 9, în sala Casinei din Carei a fost organizată o petrecere cu dans, care a durat până la orele 6 dimineața.

În ziarul sălăjean, „Gazeta de Duminecă” se sublinia că prin această importantă adunare de la Carei conducerea organizației P.N.Ț. din Sălaj, „a marcat un punct superior în încrederea mare a întregului popor în diriguirea sa, care nu a dat greș niciodată, pentru că a privit realitățile, bune-rele, oricum au fost, prin voința de a le soluționa în favoarea și conform intereselor acestui popor, a cărui plenipotență și încredere niciodată n-a fost speculată”.

Ziua de 29 septembrie 1929, în care au fost sfințite steagurile a 4 plăși, a celor 5.000 de voinici, în prezența a 20.000 de persoane, era considerată a fi o zi în care „s-au prohodit ultimele rămășițe ale fostelor partide: liberal și averescan”. Prin jurământul de credință depus de către voinici se considera că aceștia fac „un zid de oțel în jurul ideilor democratice”, ale guvernului condus de către Iuliu Maniu²².

Referitor la organizațiile de voinici, în discursul rostit la Carei, ministrul Sever Dan sublinia următoarele: „Voinic înseamnă forță. Forță însă nu ofenzivă, ci defenzivă. Bineînțeles, în strategia modernă este un principiu, că pentru a reuși în defenzivă, din când în când mai trebuie să treci la ofenzivă”²³.

²⁰ Pentru că în formațiunile de voinici sălăjeni au existat numeroase cereri de înscriere și a țăranilor de peste 35 de ani, ele au fost constituite separat și denumite Gărzi Agrare.

²¹ *Gazeta de Duminecă*, nr. 40, 6 octombrie 1929, p. 2.

²² *Ibidem*, p. 3.

²³ *Calendarul Voinicului pe anul 1930*, p. 43.

Pe data de 6 octombrie 1929, tinerii chemariști din Cluj au organizat o adunare de protest față de atentatul comis împotriva ministrului de interne Alexandru Vaida Voevod. S-au luat decizii importante în ceea ce privește atitudinea tineretului față de promotorii actelor anarhice. Liderul mișcării chemariste Viorel V. Tilea își exprimă bucuria că atentatul nu a reușit, iar Sabin Mureșanu insistă asupra modului în care comuniștii își făceau propaganda în România. El propune ca organizația Chemării Tineretului P.N.Ț. să ceară primului ministru Iuliu Maniu instituirea unei legi speciale de reprimare a comunismului. Doctorandul Liviu Hulea propune lansarea unui ordin de zi către voinici, în care să li se aducă la cunoștință atentatul criminal al lui Avram Goldenberg asupra ministrului de interne. Cele două propuneri au fost adoptate și transmise telefonic tuturor organizațiilor județene de tineret. Într-o ediție specială a ziarului „Chemarea” a fost publicat ordinul de zi, în care se cerea voinicilor să facă „zid de granit” din piepturile lor și să apere „până la ultima picătură de sânge”, pe Iuliu Maniu și Vaida Voevod, „contra forțelor tainice”²⁴.

La împlinirea unui an de guvernare național-țărănistă se dorea sărbătorirea cu mare fast a evenimentului. În acest sens, Emil Hațieganu, Viorel V. Tilea și Hariton Moldovan lansează un apel și către organizațiile de tineret ale P.N.Ț. Se cerea ca evenimentul să fie marcat în toate centrele județene și de plasă. Parlamentarii aveau obligația să țină o conferință în fața delegaților satelor despre importanța zilei de 10 noiembrie 1928, „ca zi în care s-a schimbat regimul în România”²⁵.

Pe data de 15 noiembrie 1929, după ce a fost dezbătut în cadrul Congresului de la Cluj, Statutul organizației tineretului P.N.Ț. din Ardeal și Banat a fost aprobat și de conducerea partidului, în frunte cu președintele său Iuliu Maniu, Ion Mihalache, vicepreședinte și Virgil Madgearu secretar general.

În Statut se stipula că se reorganizează tineretul din cadrul P.N.Ț., sub denumirea de „Chemarea Tineretului Național-Țărănesc”, care adoptă principiile și programul partidului. Organizația se compunea din chemariști și voinici, având sediul central la Cluj. În Statut erau stipulate, în mod clar, scopul organizației și mijloacele de realizare²⁶.

²⁴ *Patria*, nr. 221, 8 octombrie 1929, p. 3 și 8; Atentatorul Avram Goldenberg era un tânăr evreu de 19 ani din Iași, fost funcționar comercial, care se găsea de mai mult timp în șomaj. El făcea parte din organizația tinerilor comuniști din Iași intitulată „Fii lui Lenin”. Asasinarea lui Vaida a fost pusă la cale într-o consfătuire secretă a organizației amintite. Sorții au căzut asupra lui Goldenberg, care s-a deplasat la București, înarmat cu un revolver Browning. La București urma să se întâlnească cu un oarecare Roșcovan, care însă nu s-a prezentat la întâlnire. Goldenberg a dat târcoale ministrului de interne, așteptând momentul potrivit pentru a-și duce la capăt misiunea. Atentatul a avut loc pe data de 5 octombrie, orele 15,30, când ministrul de interne, Alexandru Vaida Voevod, însoțit de șeful său de cabinet Mihai Gașpar, a ieșit din clădirea ministerului pentru a lua masa de prânz. În fața porții ministerului, atentatorul a așteptat automobilul care se deplasa cu viteză redusă, în care se găsea Vaida, și a tras un foc de armă asupra automobilului, după care a încercat să fugă, dar a fost imobilizat de către sergentul de la poartă. Din fericire, Vaida a scăpat nevătămat. Atentatorul a fost dus într-o cameră a ministerului până în momentul în care a sosit N. Milozi, secretarul general al Prefecturii Poliției Capitalei. Cu ocazia primului interogatoriu, atentatorul a declarat că dorea să războvească morții de la Lupeni. A fost condamnat la 10 ani de închisoare. Vezi și *Patria*, nr. 36, 16 februarie 1930, p. 8.

²⁵ *Idem*, nr. 232, 29 octombrie 1929, p. 3.

²⁶ *Idem*, nr. 284, 25 decembrie 1929, p. 15; Scopul organizației era următorul: a) Întărirea conștiinței și demnității naționale; b) Educarea morală, culturală, politică și sportivă a tineretului, răspândind în toate păturile sociale, și mai cu seamă la sate, cunoștințele necesare; c) A face din fiecare tânăr un cetățean conștient de drepturile și obligațiile sale; d) Sporirea forței economice și politice a țaranului, negustorului și meseriașului român, prin sprijin reciproc; e) Propagarea muncii cinstită, rațională și productivă între cetățeni, pentru prosperarea țării; f) Lupta contra sabotajului bunului mers al afacerilor publice și contra celor care dezonorează numele de român și împiedică prosperarea intelectuală, morală, economică și politică a țării; g) Dezvoltarea simțului de datorie, disciplină și solidaritate; h) Dezvoltarea dragostei față de părinți, a recunoștinței față de înaintași și eroii neamului; i) Lupta contra bolșevismului, contra curentelor subversive și a plăgilor sociale, combaterea risipei și a desfrâului; j) Lupta pentru revizuirea averilor câștigate ilicit din bani publici. Ca mijloace de realizare se preconizau următoarele: a) Propaganda prin grai viu, în scris, cinematograf și radio; b) Organizarea urma să înființeze organe de publicitate

Conform Statutului, din organizație făceau parte tineri cu vârsta între 18 și 35 de ani, precum și cei care au luat parte activă la înființarea organizației și nu au trecut de 40 de ani, vârsta la care deveneau membri fondatori. Toți voinicii și chemariștii urmau să depună un jurământ la sfințirea steagurilor sau individual, în prezența a cel puțin doi membri²⁷. Toți membrii aveau obligația să poarte ca semn distinctiv insigna organizației, iar chemariștii aveau și carnet. Uniforma era costumul popular din zona de proveniență a membrilor. Deviza tineretului era „Gata, înainte”, salutul era „Să trăiți” (salutul roman). Defilarea se făcea în rânduri de câte trei, cu salutul roman. Patronul spiritual al organizației era Sfântul Gheorghe, iar ziua tineretului sărbătoarea sfântului amintit, adică 23 aprilie.

În ceea ce privește organizarea voinicilor ea era tot după tipicul militar roman. O localitate forma o roată de voinici, în frunte cu un stegar. Roata satului putea să aibă și subdiviziuni. Roatele unei plăși formau centuria, condusă de un centurion. Toate centuriile dintr-un județ formau o legiune, care avea în frunte un comandant. Toate legiunile dintr-o regiune administrativă formau organizația regională, care avea în frunte un Comitet de conducere regional, iar la nivel național un Comitet Central.

În fiecare localitate în care erau înscriși cel puțin 8 tineri intelectuali, alcătuiau, printr-un act constitutiv, grupul chemarist local, în frunte cu un președinte. La nivel de județ cercul chemarist avea în frunte un președinte, care era, de drept, comandantul legiunii de voinici. Comitetul regional era compus dintr-un „Directoriu”, format din 5 persoane și un secretar general. Comitetul regional delega un reprezentant al său în Comitetul Central, pentru 50.000 de membrii. Comitetul Central delega conducerea organizației pe țară unui Directoriu compus din 3 persoane. Alegerile se făceau pe o perioadă de 4 ani și trebuiau aprobate, de la legiuni în sus, de președintele P.N.Ț.²⁸

Anul 1929 a fost unul cu o activitate deosebită pentru tineretul chemarist. La sfârșitul anului, conform raportului secretarului general al organizației, Hariton Moldovan, erau înscriși peste 120.000 de voinici și 4.000 de chemariști. Organizația dispunea de publicații de propagandă, atât centrale, cum erau „Chemarea” sau nou înființata „Foaie a voinicului”, precum și alte 10 publicații săptămânale, care apăreau în diferite orașe din Ardeal, Banat și Bucovina. Apăreau revistele „Ardealul Tânăr” și „Biblioteca Voinicului”²⁹. A fost editat și un calendar anual al voinicului.

și anume o foaie populară sub numele de „Biblioteca voinicului”, cu apariție săptămânală, un calendar și o revistă; c) Organizațiile erau chemate să-și înființeze o sală de lectură și o bibliotecă; d) Prin jocuri, exerciții fizice, sport, excursii, cântece, dansuri populare, șezători, conferințe, cursuri teoretice și practice, publicații, întreceri, concursuri de costume populare, concursuri de jocuri populare.

²⁷ Iată formula jurământului: „Eumă leg pe sufletul și conștiința mea, că voi fi membru credincios și supus al P.N.Ț., voi respecta programul partidului, statutele organizației tineretului și voi lupta totdeauna pentru cinste, dreptate, legalitate, democrație și pentru binele neamului românesc. Așa să-mi ajute Dumnezeu”.

²⁸ *Patria*, nr. 284, 25 decembrie 1929, p. 15.

²⁹ În cadrul „Bibliotecii Voinicului” au apărut mai multe broșuri de propagandă, printre care și cea intitulată „Ce trebuie să știe și să facă voinicul”. Într-un extras din această broșură, publicate în „Calendarul Voinicului pe anul 1930”, p. 65, regăsim „Poruncile voinicului”, un adevărat îndreptar, în special moral, pentru tinerii de la sate, pe care, datorită importanței lor, le redăm în continuare: 1) Voinicii sunt frați de cruce; se iubesc și se ajută unul pe altul; 2) Voinicul să fie gata oricând, să slujească Regelui, Partidului Național-Țărănesc și scumpa sa Patrie; 3) Voinicul e om de onoare, își ține întotdeauna cuvântul dat; 4) Voinicul nu minte și nu înșală, e curat în gândurile sale în vorbă și în faptă; 5) Voinicul nu e morocănos, e voios și plin de înșușire în orice moment al vieții sale; 6) Voinicul se încrede în puterile sale și trebuie să iasă cu fața curată din orice încurcătură; 7) Voinicul se îngrijește de corpul, sufletul, hainele sale și duce o viață cumpătată; nu se îmbată niciodată și nu fumează prea mult; 8) Voinicul nu face deosebire între bogat și sărac, în fața lui toți sunt egali; 9) Voinicul e cuviincios cu conducătorii lui, ai Partidului Național-Țărănesc, cu toată lumea cinstită și ascultă pe cei cari vreau binele trupesc și sufletesc; 10) Voinicul e dornic de carte și citește „Foaia Voinicului” și toate cărțile din „Biblioteca voinicului”; 11) Voinicul e muncitor, nu pierde timpul în zadar și bunurile agonisite nu le prădează. El e econom; 12) Voinicul e om cuviincios față de Dumnezeu și ține la legea sa; 13) Voinicul trebuie să fie acționar la o bancă populară și să depună câștigul său numai la bancă populară și să sprijinească cu faptele sale înființarea de cooperative, de producție în comun, de desfacere în comun

Voinicismul se dorea un curent de idei și de moralitate publică. În acest sens, una din cele mai importante acțiuni ale organizației de tineret, în vara anului 1929, a fost redactarea unui apel, lansat în presă, prin care se cerea guvernului P.N.Ț. adoptarea unei legi privind revizuirea averilor publice și confiscarea celor care se dovedea că au fost obținute pe căi ilegale, după 1918³⁰.

Voinicismul însemna, în concepția doctrinarilor lui, în primul rând, un naționalism integral și în ordinea romană. Toți membrii organizației erau români. În concepția lor naționalismul însemna: „Disciplina gândului și a voinței și înțelepciunea faptei entuziaste. Ordinea își are drept corelativ forța conștientă. Conștiința forței tineretului ținea treaz sentimentul muncii organizate, care însemna solidaritatea socială, cooperatie de toate categoriile și democrație. Mai mult decât orice concepție socială, democrația este cea care a promovat în masele largi ale popoarelor educația morală. Educația morală a mulțimilor a dus cu sine întotdeauna și o clară înțelegere de dreptate socială”. Din această cauză, voinicii luptau pentru drepturile lor. Scopurile directe ale organizațiilor voinicești erau de a mări forța țăranimii, a crea o cooperatie economică puternică și a forma un program complet de agrarianism. În esență, de a civiliza straturile de jos ale societății românești³¹.

În anul 1929, organizația chemaristă din Ardeal și Banat și-a sporit considerabil numărul de cadre. Fiecare județ își avea constituită legiunea de voinici, iar în provincie existau 30 nuclee de chemăriști. Cercul chemarist cel mai mic era compus din 15 tineri, de profesie medici, avocați etc. Aici nu era inclusă și extinderea organizației în Vechiul Regat.

Secretariatul general al „Chemării” era și centrul organizației de voinici. Aici se împărțea munca, se dădeau directive și se totalizau rezultatele. Numai în ultima jumătate a anului 1929 secretariatul general a primit 2.006 corespondențe și a expediat 3.215 corespondențe înregistrate. „Biblioteca Voinicului” și „Calendarul Voinicului” era tot opera secretariatului general, în frunte cu harnicul Hariton Moldovan.

În ceea ce privește activitatea de propagandă a organizației chemariste și de voinici ea a fost în 1929 una cu totul deosebită. Numai în vara-toamna anului 1929 au fost organizate 2.000 de adunări populare. În cadrul lor s-au sfințit streagurile și li s-a explicat celor prezenți doctrina organizației. Se remarcă, de asemenea, că adunările aniversare din 10 noiembrie 1929, când se împlinea un an de guvernare național-țăranistă, s-au ținut în urma apelului chemariștilor în frunte cu Viorel Tilea și „bătrânul” chemarist, după cum se considera Emil Hațieganu. Secretariatul general avea o arhivă de 800 clișee fotografice, care reprezenta activitatea de propagandă a organizației.

În ceea ce privește activitatea socială a organizației chemariste, anual se organiza un mare bal al Ardealului, la Cluj, în scopuri caritabile. Alte activități remarcabile în anul 1929 au fost următoarele: primirea făcută lui Scotus Viator în România; revista „Ardealul Tânăr” inaugurată după Sărbătorile de iarnă ale anului 1929 un Cenaclu ardelenesc, iar Grupul universitar de la Cluj organiza în fiecare zi de luni, la sediul chemarist, câte o Conferință.

și cooperative de aprovizionare; 14) Voinicul e dator să ia parte la toate adunările politice, la serbările, la jocurile naționale, la întreceri voinicești și la excursiile aranjate de Roata satului, de centurie, de legiune și de conducerea centrală voinicească; 15) Voinicul e dator să știe jocuri naționale, cântece naționale, basme, povești, poezii, înotul și călăria; 16) Voinicul trebuie să cunoască viața oamenilor mari din istorie și evenimentele mai însemnate din viața neamului românesc; 17) Voinicul să fie cetățean cinstit, drept muncitor și să facă în fiecare zi cel puțin o faptă bună; 18) Voinicul să plătească cotizația de un leu la lună, pentru nevoile organizației voinicești; 19) Voinicul ascultă de conducătorii Partidului Național-Țărănesc și nu vorbește de rău pe povățuitorii lui rupești și sufletești; 20) Voinicul ține legile țării, *poruncile voinicului*, face servicii militar cu mândrie și votează conștient; 21) Voinicul va trebui să planteze în fiecare an cel puțin zece altoi pomi roditori sau arbori de pădure. Dușmanul pomilor și al pădurilor este dușmanul casei și vieții sale(-s.n.); 22) Voinicul e dator să îngrijească vitele sale. Vita e tovarășul cel mai bun și cel mai ascultător al omului în gospodărie”.

³⁰ *Patria*, nr. 1, 1 ianuarie 1930, p. 1.

³¹ *Idem*, nr. 49, 3 martie 1930, p. 3.

În anul 1929 a avut loc primul Congres al „Chemării”, în cadrul căruia a fost fixată doctrina organizației și s-a votat noul Statut, care a fost aprobat de conducerea P.N.Ț. și a intrat în vigoare la data de 1 decembrie 1929.

Organizația chemaristă se putea mândri și cu 6 tineri parlamentari, aleși în anul 1928. Dintre ei, Viorel V. Tilea, în răspunsul la Mesaj a ținut să precizeze, de la tribuna Parlamentului, tendințele tinerei generații. De asemenea, interpelările făcute de tinerii deputați chemariști se consideră că au fost foarte tăioase, adevărate „tăieturi de cangrene”³².

În ceea ce privește Ziua Voinicului, stabilită în Statut ca Ziua de 23 aprilie, de Sfântul Gheorghe, patronul spiritual al voinicilor, ea trebuia sărbătorită cu mare fast de fiecare roată de voinici. Tineretul, în opinia conducătorilor lui, trebuia „educat, trezit din amorțeala în care a căzut”, dar mai ales trebuia „să i se dea o cale și o linie de purtare pe care trebuie să meargă fără șovăire spre o țintă dinainte fixată și care să nu fie alta decât iubirea de Patrie, munca creatoare, cinstea și dreptatea”³³. În „Calendarul Voinicului” pe anul 1930 se dau îndrumări precise în privința modului cum trebuia serbată, an de an, Ziua Voinicului. Era o zi deosebită în care tineri trebuiau să se întrebe ce trebuiau să facă și ce vor face pe viitor. Să reînnoiască jurământul de credință, în fața lui Dumnezeu, că vor rămâne credincioși Națiunii. Se dau punctele din program și anume: 1) Oficierea serviciului divin; 2) Plantarea unui stejar; 3) Manifestări politice, 4) Serbări sportive; 5) Manifestări culturale.

Pregătirile necesare pentru Ziua Voinicului trebuiau începute de iarna, când se știe că la sat este un anotimp aproape mort, din punct de vedere economic. Astfel, în zilele și serile lungi de iarnă, voinicii aveau obligația de a se întruni la sfat, dar se sublinia că „nu în crășmă”, ci la casa unuia dintre ei, la școală sau la căminul cultural. Aici urmau a se hotărî să-și confecționeze hainele la fel, adică costumul popular al zonei respective. Fiecare tânăr voinic trebuia să poarte o cingătoare în culorile tricolorului național. De asemenea, avea obligația de a purta insigna organizației voinicești, pe care o primea de la organizația centrală. Trebuiau să învețe cântece naționale, în cor și fiecare roată să se străduiască a avea o fanfară proprie, „care să știe cânta în special marșuri naționale la defilări”. Aveau obligația de a învăța să recite poezii, să joace piese de teatru, jocuri naționale, exerciții de gimnastică, „așa cum se face la militarie”, jocuri cu mingea, călărie, mersul pe bicicletă și cum să se organizeze în coloanele de marș. Repetate și învățate toate aceste îndrumări, se considera că ele „vor avea darul să facă din fiecare roată de voinici o armată disciplinată, gata în orice moment să-și facă datoria”.

Sunt date toate etapele pentru buna desfășurare a Zilei Voinicului, care se încheia cu activități culturale, piese de teatru românești, cântece românești și retragerea cu torțe. Voinicii, în coloane de marș, cu făcliile aprinse, în cântecele fanfarei sau unde nu aveau cântau ei, urmau a străbate întreg satul lor natal, „manifestând și ovaționând partidul național-țărănesc”³⁴.

Articole despre mișcarea tineretului românesc chemarist din Transilvania și Banat au început să apară și în străinătate. Pe data de 25 decembrie 1929 apărea în ziarul „Tribuna” din Roma un articol despre chemariști și voinici. Articolul era intitulat „Mișcarea tinerilor”, datat și semnat cu inițialele M.T.. Reprodus și de ziarul „Patria”, era un articol elogios la adresa activității lui Viorel Tilea, amintit în articol cu termenul de „primus inter pares”³⁵ și care, se pare, l-a comandat.

Prima ședință din anul 1930 a organizației chemariste din Cluj are loc pe data de 20 ianuarie. La ea participă din partea conducerii P.N.Ț., Ghiță Crișan, secretarul general al P.N.Ț. din Ardeal și Banat și Emil Hațieganu, președintele organizației județene din Cluj. Ghiță Crișan face apel la tineretul național-țărănist să activeze cu toată energia în campania electorală de

³² *Idem*, nr. 1, 1 ianuarie 1930, p. 4.

³³ *Calendarul Voinicului pe anul 1930*, p. 67.

³⁴ *Ibidem*, p. 68-71.

³⁵ *Patria*, nr. 3, 5 ianuarie 1930, p. 4.

alegeri județene și comunale care începuse. Hariton Moldovan, secretarul general al organizației chemariste a prezentat un raport detaliat al activității organizației pe perioada vacanței de Crăciun. El subliniază că brașovenii au înființat Cercul chemarist din județul lor și au trecut în județul Trei Scaune, unde au organizat roate de voinici în 30 de comune. De asemenea, în județul Maramureș, fruntașul chemarist Gheorghe Tite a avut o activitate deosebită. În plus, 200 chemariști au înființat fiecare, în satul natal și în cele din jur, roate de voinici și au ținut conferințe publice. Din „Biblioteca Voinicului” au fost epuizate exemplarele celei de a cincea ediții. Viorel V. Tilea vorbește, în cuvântul său, despre succesul de la Haga în procesul optanților a marelui diplomat român Nicolae Titulescu și a ministrului de Externe George G. Mironescu. În finalul întrunirii, fruntașul politic Emil Hațieganu face o paralelă între generația vârstnică, cea a luptelor naționale și prima generație de după război, care avea, în opinia lui, „datoria de-a construi o temelie solidă, sănătoasă, căci precum veți lucra, veți avea o țară, o generație stricată nedemnă, sau o generație cinstită și demnă”³⁶.

La sfârșitul anului 1929 și începutul anului 1930 organizația tineretului chemarist s-a extins și în Vechiul Regat și în Basarabia. Tineretul din Basarabia și-a desăvârșit organizațiile, tipărind un ziar de propagandă la Chișinău sub denumirea de „Gazeta Tineretului Moldovenesc”. La Brăila și în comunele județului, de asemenea, au fost organizate peste 100 de roate voinicești³⁷.

Pentru data de 23 aprilie, de Sărbătoarea Sfântului Gheorghe, patronul spiritual al voinicilor era prevăzut, la Cluj, un Congres al Chemariștilor și Voinicilor din întreaga țară, cu scopul de a unifica tendințele generației tinere din întreaga țară. De asemenea, să stabilească un consens unanim în ceea ce privește urmărirea unui ideal democratic, să trezească la tânăra generație simțul datoriei și al răspunderii, deoarece ea urma să conducă țara. Din punct de vedere doctrinar, Congresul urma „să pregătească înțelegerea obștească și motivată a necesității unui agrarianism nu numai doctrinar în România”, ci și practic³⁸.

În concluzie, se poate afirma că tineretul național-țărănesc a secondat bine „organizația mare” și a contribuit, după posibilitățile pe care le aveau, la bunul mers al democrației interbelice. Trebuie remarcat faptul că organizația de tineret a P.N.Ț. s-a dovedit, de-a lungul perioadei interbelice, a fi una dinamică și preocupată de primenirea partidului, atât sub raport ideologic, cât și al cadrelor sale.

În ceea ce privește organizarea tineretului național-țărănist în formațiuni considerate de adversarii politici ca fiind paramilitare, care încep cu cetele de voinici, în anul 1929, ele continuă cu gărzile „Iuliu Maniu”, înființate în anul 1934, gărzile țărănești, înființate în perioada 1936-1938 și sfârșește cu organizațiile care au luptat, chiar cu arma în mână, împotriva noului regim comunist, instaurat cu forța în România după cel de al doilea război mondial. Dar, trebuie subliniat, credem noi, că ele au avut - chiar și cele înființate după 1944- un caracter defensiv, de autoapărare. De apărare a democrației și demnității poporului român.

Marin Pop

Muzeul Județean de Istorie și Artă

Zalău, RO

marinpop07@yahoo.com

³⁶ *Idem*, nr. 16, 23 ianuarie 1930, p. 3.

³⁷ *Idem*, nr. 23, 1 februarie 1930, p. 18.

³⁸ *Ibidem*.

Lista abrevierilor

A.C.N.S.A.S. - Arhivele Consiliului Național pentru Studierea Arhivelor Securității, Fond Documentar, dos. D 10.942

Bibliografie

Calendarul Voinicului pe anul 1930, Cluj, 1931.

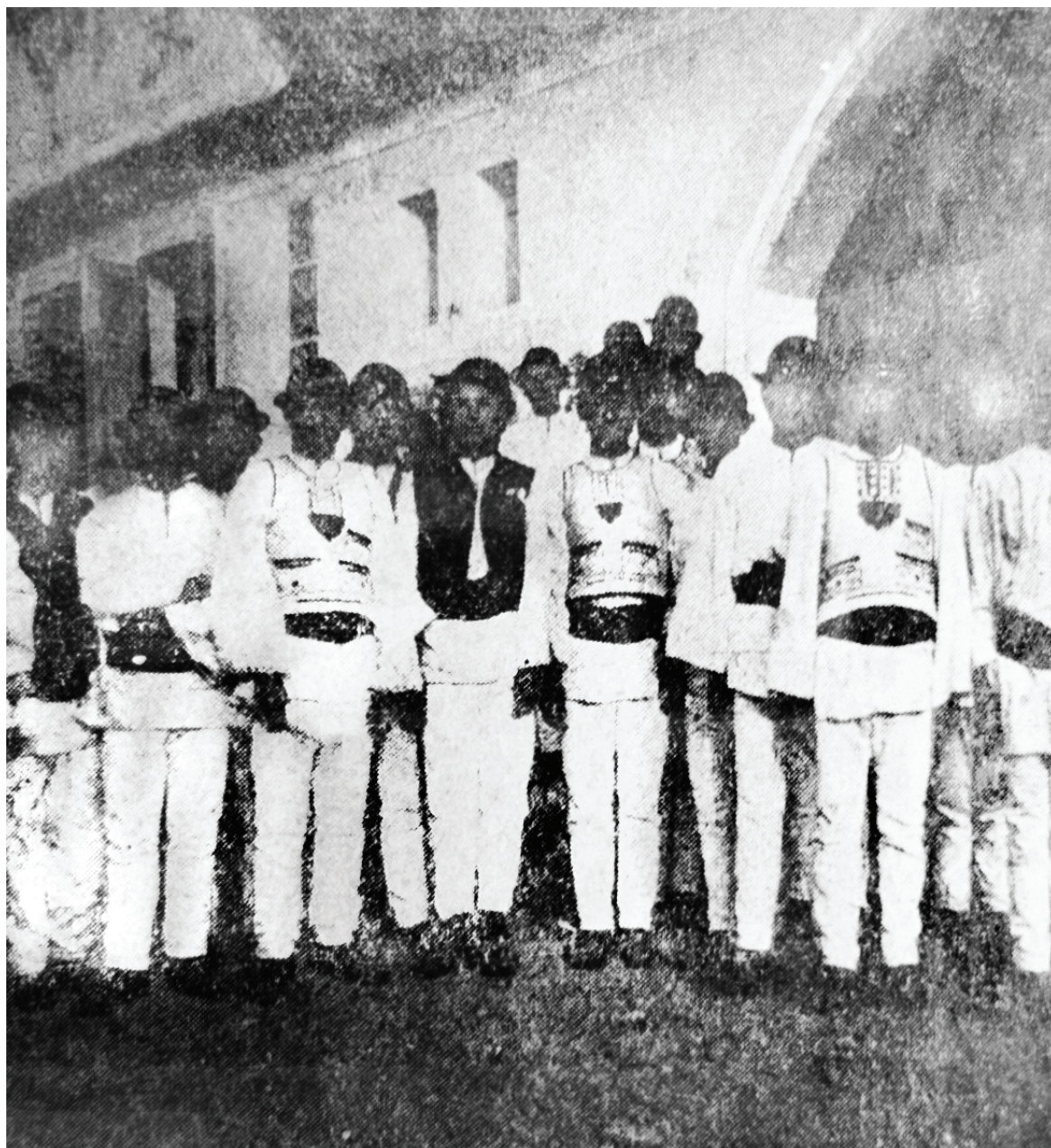
Gazeta de Duminecă, (Șimleu-Silvaniei), pe anul 1929.

Maniu, Iuliu, *Testament moral-politic*, București, 1991.

Scurtu, Ioan, *Istoria Partidului Național Țărănesc*, București, Edit. Enciclopedică, 1994.

Patria (Cluj-Napoca), pe anul 1929 și 1930.

Anexe

Trupe de Voinici

Adunare de Voinici la Carei

Marin Pop

Defilare de Voinici la Carei

